

[Formanden.]

6) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om fællesantenneanlæg m. v.

7) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsettelse af forbrugsskatter [af Aksel Larsen m. fl.].

8) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af den i London, Moskva og Washington den 1. juli 1968 undertegnede traktat om ikke-spredning af kernevåben.

Mødet hævet kl. 15.47.

16. møde.

Fredag den 25. oktober kl. 10.

Første næstformand (Kaj Andresen): Medlemmer af folketinget Kai Moltke og Hanne Reintoft har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder.

I skrivelse af gårs dato meddeler ministeren for teknisk samarbejde med udviklingslandene, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om teknisk samarbejde med udviklingslandene.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Kai Moltke): Jeg har herved den ære at fremsætte for folketinget *forslag til lov om ændring i lov om mægling i arbejdsstridigheder.*

Det er jo i de sidste par år næsten blevet mode både i organisationer og hos ordførere for næsten alle politiske partier her i salen at tale i smukke vendinger om sådanne emner som bestræbelser for at skabe et bedre klima på arbejdspladserne og i forbindelse hermed er i vage formuleringer også blevet givet udtryk for fromme ønsker i retning af udvikling af noget, man betegnede som et bredere industrielt demokrati. Men den klare præcision af, hvad man egentlig vil med denne nye leg med velvalgte ord — ja, det har det som regel skortet på. Dette er intet under, for i et kapitalistisk samfund som vort med privat ejendomsret til pengeinstitutter, fabrikker og produktionsmidler vover ingen at røre ved systemets grundlæggende dogme: de private erhvervsdrivendes eneret til at træffe alle afgørende økonomiske dispositioner under en profitdirigeret markedsøkonomi eller arbejdsgivernes og aktieselskabernes enevælde, hvor det i praksis drejer sig om at lede og fordele arbejdet i landets virksomheder. Men er enevælde fra et fåtal af besiddende ikke i principiel modstrid med begreber som industrielt demokrati og arbejdernes medbestemmelsesret? De foreliggende resultater af snakken bekræfter i alle tilfælde denne opfattelse i dagens danske virkelighed.

Jeg skal derfor afholde mig fra den abstrakte filosofien og holde mig til et enkelt og konkret problem: hvordan ser det ud på det felt i dansk lovgivning, der drejer sig om arbejderes og lønmodtageres umiddelbare og direkte indflydelse på fornyelse af, forhandling om og godkendelse af faglige overenskomster og lønftaler? Det er jo arbejderne, som skal udføre det produktive fysiske arbejde. Men når det drejer sig om prisen for at udføre arbejdet, hvor stor og demokratisk sikret er så deres reelle medindflydelse? Er formynderi fra såvel lovgivningsmagts side som fra en lille magtelites side, der er placeret i de såkaldte hovedorganisationers allerøverste top, ikke det mest typiske træk i nogle årtiers udvikling? Og hvor meget har det egentlig at gøre med fraserne om industrielt demokrati?

Vi står snart over for en fornyelse af de faglige overenskomster, og formyndernes virksomhed er allerede i fuld gang. Ganske

[Kai Moltke.]

vist opsagde LO som indledning de gældende forhandlingsregler og krævede forhandlinger og afgørelse fordelt på, så vidt erindres, 8 adskilte industrielle grupper og brancher. Beskedne og minimale krav, som smedeforanden Hans Rasmussen senere i kompromisets ånd fik reduceret til forslag om opdeling i kun to grupper. Men vel sagtens ud fra deres angivelige og næsten rørende forståelse for industrielt demokrati stod både industriråd og arbejdsgiverforening fast på, at alle generelle krav fra forbund og arbejdspladser skulle behandles under én og samme høje hat i samråd med spidserne fra LO, og at den endelige afgørelse af overenskomstsituationen skulle træffes som en helhed — altså ved en sammenkædning af hele det brogede, uensartede og teknisk og økonomisk varierede overenskomstområde. Og deri resulterede aftalen. Man kan ikke ud fra gammel erfaring undgå at rejse spørgsmålet: når magteliten på den anden side af forhandlingsbordet i alt væsentligt accepterer denne modpartens køreplan for overenskomsternes fornyelse — hvor meget råderum og medbestemmelse bliver der så tilovers til folkene på arbejdspladsen, til de enkelte fagforeninger, til forbundene? Virkelig en farverig illustration af, hvor langt vi er nået i fagligt og industrielt demokrati og direkte arbejderindflydelse på egne arbejdsvilkår.

Det er på denne baggrund, vi fra „den socialistiske arbejdsgruppe“ har foreslået forligsmandsloven taget op til principiel revision. For det er jo ingen hemmelighed, at netop Danmark, sammenlignet med de øvrige vestlige lande, står med noget af den mest reaktionære lovgivning om arbejdskonflikter, faglige aktionsfrihed og medlemmernes indflydelse på afgørelse med hensyn til de overenskomstbestemmelser, de skal arbejde under. Ja, som et kuriosum kan det nævnes, at en amerikansk præsident for nogle år tilbage efter nogle omfattende og langvarige strejkebevægelser i betydningsfulde industrier — pludselig fik interesse for at studere nordiske og særlig danske metoder og lovgivning.

Hvad er essensen i det, vi foreslår ved vort forslag til ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder? Det er visse forebyggende forholdsregler mod, at lønarbejderne

gøres stadig mere retsløse, hvor det drejer sig om afgørelse af deres egne løn- og arbejdsvilkår. Det er krav om udvidet direkte medlemsdemokrati i deres egne faglige organisationer, og det er endelig begrænsning af statens muligheder for gennem forligsmandsinstitutionen at manipulere med vedtagelsen af faglige overenskomster gennem vilkårlig sammenkædning af mæglingsforslag uden sammenhæng med forskellige lønsystemer og på trods af tidens varierende og forskelligartede udvikling i de forskellige industrier og brancher, både for så vidt angår ny teknik og såkaldte produktivitetsfremmende nye lønsystemer: spillet på opdeling ud fra forskellige interesser.

Heroverfor fremsætter vi ud fra brede faglige krav om forandring følgende forslag: sammenkædning i gruppeafstemninger kan fremtidig kun finde sted, hvor de berørte forbunds og organisationers medlemmer ved urafstemning eller kongresbeslutninger har godkendt et interessefællesskab, der gør fælles forhandling og afstemning om et mæglingsforslag til noget naturligt og acceptabelt. Ellers må både forligsmand og hovedorganisationer holde fingrene væk fra kunstig sammenkædning, og afgørelsen overlades til de arbejdergrupper, der selv skal arbejde under den foreslåede overenskomst.

For det andet foreslår vi, at normen for afstemning om en overenskomst bør være den direkte afstemning blandt fagenes medlemmer. Man må afskaffe adgangen til at supplere resultaterne af medlemsafstemninger med afstemninger foretaget af kompetente forsamlinger, som således efter eget skøn stemmer for en gruppe af medlemmer, der ikke har taget stilling til forslaget. Også vi ønsker at mobilisere den størst mulige procentdel af fagenes medlemmer til deltagelse i afstemninger om overenskomst og mæglingsforslag, men det fremmes dog ikke ved, at den reelle indflydelse på disse områder i stadig videre udstrækning overlades til andre, der med statsautorisation optræder som „kompetente“ med vide fuldmagter til forfusking af afstemninger efter eget forogdtbefindende og ikke sjældent dirigeres af den faglige magtelites øverste top. Det kan kun fremmes ved åbenhed i forelæggelsen af mæglingsforslag og kritisk debat i fagforeninger og på arbejdspladser og ved saglig og reel

[Kai Moltke.]

information om, hvad det drejer sig om i de fremtidige arbejdsforhold. Derfor foreslås afskaffelse af lovens krav om hemmelighedskræmmeri og de dermed forbundne urimelige straffebestemmelser.

Større aktivitet fremmes endvidere ved den foreslåede bredere mulighed for afstemning direkte på de større arbejdspladser, hvor egnede afstemningsmuligheder kan fremskaffes.

Endelig en sidste betydningsfuld og principiel ændring i forligsmansloven indeholdt i vore forslag fra „den socialistiske arbejdsgruppe“: der må gøres definitivt ende på den karikatur, at nogle store forbund med mange gange titusinder af medlemmer, der stemmer alene ved kompetent forsamling på medlemmernes vegne, også deltager i sammenkædning, hvilket i mange tilfælde kan blive udslaggivende for afstemninger om et mæglingsforslag som helhed, uanset de direkte medlemsafstemninger andetsteds. Forbund med denne i sit væsen udemokratiske struktur må i alle tilfælde fremtidig udelukkes fra enhver sammenkædning eller påbudt gruppeafstemning.

Dette er nogle vigtige hovedpunkter i vort forslag til ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder, der er en reaktion mod en stadig mere udemokratisk tendens i fagbevægelsens udvikling, som truer retighederne for medlemmerne. Et vigtigt skridt mod reelt fagligt demokrati. Jeg skal i øvrigt henvise til lovforslaget og de dertil knyttede bemærkninger.

Måske kan dette lovforslag om ikke andet få partierne til at afklare, hvad de mener, når der tales om at skabe bedre klima på arbejdspladserne og om industrielt demokrati. Udgangspunktet er fagligt demokrati, og kravene herom har længe været rejst i dansk fagbevægelse. Og denne debat vil blive aktiviseret før og under den kommende overenskomstsituation. Herom er ingen tvivl. Lad os altså få lidt demokratiserende lovgivning i praksis i stedet for skønne fraser.

Ministeren for teknisk samarbejde med udviklingslandene (K. Helweg Petersen): Hermed har jeg den ære for det høje ting at fremsætte forslag til lov om ændring af

lov om teknisk samarbejde med udviklingslandene.

Forslaget tilsigter at forhøje beløbsrammen for ydelse af statslån i lovens § 7, stk. 1, fra 800 mill. kr. til 1.200 mill. kr. Som det vil være det høje ting bekendt, blev et lignende lovforslag om en forhøjelse af beløbsrammen fra 500 mill. kr. til 800 mill. kr. vedtaget i forrige folketingssamling.

Som baggrund for, at der allerede nu fremsættes lovforslag om en yderligere forhøjelse, vil jeg gerne nævne, at der i foråret, da lånerammen blev sat op med 300 mill. kr., var modtaget forespørgsler om ydelse af statslån fra et betydeligt antal udviklingslande, til hvilke man kun havde kunnet give tilsagn om lån med forbehold af lånerammens forhøjelse. De 300 mill. kr. er følgelig for størstedelens vedkommende blevet beslagnet af disse tilsagn med det resultat, at man i dag må regne med, at der er fast disponeret over ca. 730 mill. kr. af de 800 mill. kr., der er til rådighed.

Som jeg tidligere har nævnt for tinget, er det væsentligt at erindre, at låneforhandlingerne med udviklingslandene normalt er ret langvarige, med den følge at en betydelig del af lånerammen altid vil være beslagnet af tilsagn. Som det vil fremgå af bemærkningerne til lovforslaget, er dette udestående tilsagnsbeløb for tiden ca. 230 mill. kr. For at kunne realitetsbehandle de mange ansøgninger om statslån vil det derfor være nødvendigt, at der findes en betydelig beløbsmargen med henblik på afgivelse af forhåndstilsagn. Denne beløbsmargen er i øjeblikket på godt 70 mill. kr., hvilket må anses for utilstrækkeligt.

Danmarks finansielle bistand vil — som for andre industrilandes vedkommende — få voksende betydning i bistandsprogrammet, hvor hovedvægten hidtil i Danmark har været lagt på teknisk bistand. Man kan skønsmæssigt anslå, at 80-85 pct. af den vestlige verdens samlede bistand til udviklingslandene er finansiel bistand. I henhold til den plan for den fremtidige danske bistand, der blev forelagt folketinget i slutningen af maj 1967, vil ca. halvdelen af den samlede danske bistand dog fortsat have form af teknisk bistand.

Hovedparten af de danske lån har hidtil været bundet til køb af varer af dansk op-